

KÄYTÄNNÖN OHJEITA ATHOSVUOREN PYHIINVAELTAJALLE

TT Hannu Pöyhönen

Yleistietoja Athoksesta

Athos, Agion Oros eli Pyhä Vuori, on Ortodoksisen kirkon merkittävin luostariyhdyskunta. Se sijaitsee Pohjois-Kreikassa Halkidikin niemimaalla ja on sen kolmesta sormea muistuttavasta ulokkeesta itäisin.

Athosvuori on alueellisesti melko laaja, noin 360 km². Se on suunnilleen 60 km pitkä ja 8–12 km leveä. Niemimaan korkein kohta, varsinainen Athosvuori, yltää 2033 metrin korkeuteen. Alue on itsehallinnollinen osa Kreikkaa. Hengellisesti se kuuluu Konstantinopolin ekumeenisen patriarkan alaisuuteen.

Keisarillisen määräyksen perusteella Athoksella on ollut vuodesta 883 tai 885 lähtien vain luostariasutusta. Ensimmäiset munkit saapuivat alueelle todennäköisesti viimeistään 500-luvulla, perimätiedon mukaan jo paljon aiemminkin. Athoksen munkkilaisuuden perustajina pidetään pyhiä Pietari ja Athanasios Athosvuorelaista, joista edellinen oli erakko ja jälkimmäinen ensimmäisen yhteiselämäluostarin perustaja. Historiansa aikana ortodoksisen perinteen tarkasta noudattamisesta tunnettu Athos on tuottanut Kirkolle yli 400 nimeltä tunnettua pyhää.

Athosvuoren munkkilaisuus on hyvin monimuotoista. Siellä elävät rinnakkain kaikki perinteiset ortodoksisen munkkilaisuuden muodot eli yhteiselämäluostarit, skiitat ja erakkolaisuus. Varsinaisia luostareita Athoksella on nykyisin 20 ja hallinnollisesti näitten alaisuuteen kuuluvia skiittoja 12.

Kaiken kaikkiaan munkkeja on Athoksella tällä hetkellä noin 2300. He edustavat monia kansallisuuksia. Pääluostareista 17 on kreikkalaista, 1 on venäläinen, 1 serbialainen ja 1 bulgarialainen. Myös romanialaiset ovat Athoksella näkyvästi läsnä, sillä heidän hallussaan on kaksi skiittaa. Kaikissa kreikkalaisissa luostareissa samoin kuin skiitoissa, keljoissa ja majoissa kilvoittelee lisäksi ihmisiä lukuisista muistakin kansallisuuksista. Meidän aikanamme Pyhälle Vuorelle on löytänyt tiensä myös kaksi suomalaista kilvoittelijaa.

Pyhän Vuoren luostarit ovat niiden historiallista merkitystä heijastelevassa järjestyksessä seuraavat: Suuri Lavra, Vatopedi, Iviron, Hilandari (serbialainen), Dionysios, Kutlumusion, Pantokrator, Kseropotamos, Zografos (bulgarialainen), Dohiaros, Karakallos, Filotheos, Simonopetra, Pyhä Paavali, Stavronikita, Ksenofon, Pyhittäjä Gregorios, Esfigmenos, Pyhä Panteleimon (venäläinen) ja Konstamonitos. Pyhän Vuoren skiittoja puolestaan ovat: Pyhä Anna, Kausokalivia eli Pyhän Kolminaisuuden skiitta, Johannes Kastaja (romanialainen), Pyhä Demetrios, Pyhä Andreas, Johannes Kastaja eli Ivironin skiitta, Pyhä Panteleimon, Profeetta Elia, Uusi Skiitta, Pyhä Demetrios eli Lakkoksen skiitta (romanialainen), Jumalansynnyttäjän ilmestys eli Ksenofonin skiitta ja Bogoroditsa (venäläinen).

Pyhällä Vuorella on myös paljon muita merkittäviä paikkoja. Niistä kannattaa mainita erityisesti eteläkärjen erämaaseudut lännestä itään päin: Pieni Pyhän Annan “skiitta”, Katunakia, Karulia, Pyhä Basileios, Kerasia, Pyhä Nilos, Vigla ja Provata, jotka kuuluvat kaikki hallinnollisesti Suuren Lavran alaisuuteen. Athosvuoren hallintokeskus eli “pääkaupunki” puolestaan on Karies ja pääsatama Dafni, joista edellinen sijaitsee niemimaan keskiosassa ja jälkimmäinen länsirannikon puolivälissä.

Athoksen pyhiinvaellusmatkaa edellyttävät toimenpiteet

Athoksella on siis vain luostariasutusta. Kilvoittelusyistä naisilta on sinne pääsy kielletty. Kilvoittelurauhan säilymiseksi myös siellä vierailevien miesten lukumäärä on tarkoin rajoitettu. Päivittäin Athokselle pääsee vain 100 kreikkalaista ja 10 ulkomaalaista. Eri maiden ortodoksit sisällytetään kreikkalaisten kiintiöön. Kiintiöihin ei lasketa niitä, jotka jokin tietty luostari kutsuu myöntäen heille vain siellä oleskeluun oikeuttavan viisumin.

Käynti Athoksella ei ole teknisestikään aivan yksinkertaista, vaikka vuosien varrella se on helpottunut huomattavasti. Vierailu edellyttää seuraavia edeltäviä toimenpiteitä:

1. vaihe: Yhteydenotto puhelimitse tai sähköpostitse Tessalonikin Athos-toimistoon, jolloin tiedustellaan mahdollisuutta mennä Athokselle jonain tiettyinä päivinä. On eduksi, jos voi mainita olevansa ortodoksi. Toimistosta edellytetään nykyisin, että yhteydenotto tehdään aikaisintaan 6 kk ennen aiottua matkaa.

2. vaihe: Tieto ammatista ja kopio matkan aikana voimassa olevan passin nimilehdestä joko kirjeitse tai faxilla Athos-toimistoon mahdollisimman pian sen jälkeen, kun nimi on merkitty pyhiinvaeltajien kirjaan. Piispallista suosituskirjettä ei nykyisin enää vaadita maallikoilta, mutta papistoon kuuluvilla pitää sellainen olla joko ekumeeniselta patriarkalta tai omalta piispalta. Suosituskirje näytetään Athos-viisumia lunastettaessa ja tarvittaessa myös luostareissa.

3. vaihe: Puhelinsoitto tai mielellään faksattu kirje luostareihin, joissa matkan aikana aiotaan yöpyä, vähintään 2 kk ennen vierailua. Yksittäisille pyhiinvaeltajille toimenpide ei ole välttämätön, mutta se on hyödyllinen, koska erityisesti toukokuun alusta lokakuuhun loppuun Athoksella on paljon kansaa. Siksi on hyvä varmistaa, että matkaohjelmaan sisällytetyistä luostareista löytyy tilaa. Mikäli kuitenkin kyseessä on seurue, jonka jäsenmäärä ylittää 5 henkilöä, yhteydenotto luostareihin on välttämätön. Toisaalta Athokselle meno yli 5 hengen ryhmille on nykyisellään käytännössä tehty niin vaikeaksi, ettei se enää kannata.

4. vaihe: Pyhiinvaelluksen varmistaminen puhelimitse tai sähköpostitse Tessalonikin Athos-toimistoon noin kaksi viikkoa ennen sen alkamista. Muutama päivä ennen matkaa tehdään puolestaan paikkavaraus Athos-laivalle puhelimitse, jolloin toimiston virkailija antaa lipun varausnumeron.

5. vaihe: Athos-viisumin ("diamonitirion") ja laivalipun noutaminen pyhiinvaelluksen alkamispäivänä Ouranoupoliksesta. Nykyisin tiedot pyhiinvaeltajista lähetetään Tessalonikin Athos-toimistosta sisäisesti Ouranoupoliksen Athos-toimistoon, minkä vuoksi Tessalonikin Athos-toimistossa käyntiä ei enää käytännössä tarvita. Koska menettely on kuitenkin vielä uusi, asia kannattaa tapauskohtaisesti varmistaa vaiheen 4 yhteyden otton aikana. Normaalitytapauksessa myös laivalippu siis lunastetaan lähtöamuna Ouranoupoliksesta.

Yhteydenotot Athos-viisumin saamiseksi ja yösijan varmistamiseksi luostareissa

Athos-viisumia varten pyhiinvaellusta suunnittelevan on siis oltava yhteydessä ensiksi Tessalonikin Athos-toimistoon, joka sijaitsee aivan kaupungin keskustassa, lähellä Galeriuksen riemukaarta, "Kamaraa". Rakennuksessa lukee kreikaksi "Agioritiki Estia". Toimistossa puhutaan englantia. Se on auki ma-pe klo 09.00–16.00 ja la 10.00–16.00. Virallisina vapaapäivinä toimisto on suljettu. Sen yhteystiedot ovat:

Osoite: Holy Executive of the Holy Mount Athos
Pilgrims' bureau
Egnatia str. 109
Gr-54635 Thessaloniki
Greece

Puhelin: +30-2310-252 578
 Fax: +30-2310-222 424
 E-mail: pilgrimsbureau@c-lab.gr

Kun päivämäärä Athokselle menolle on sovittu, lähtijän on seuraavaksi syytä ottaa yhteys niihin paikkoihin, joissa hän haluaa vierailla. Tätä varten hänen laadittava itselleen matkasuunnitelma niille 4 päivälle, jotka vierailu normaalitapauksessa kestää. Suunnitelman laatiminen on monella lailla vaikeaa. On ensinnäkin päätettävä, halutaanko Athoksella nähdä mahdollisimman paljon vai ennen kaikkea kokea sen hengellistä elämää. Lisäksi ihmiset saattavat kokea samatkin paikat eri tavoin. Hyvä matkasuunnitelma edellyttää joka tapauksessa perustietoja liikkumismahdollisuuksista Athoksella. Erityisesti kävellen matkaavien on muistettava, että etäisyydet kartalla ja maastossa voivat osoittautua hyvin erilaisiksi! Ensi kertaa Athokselle menevän on syytä keskittyä luostareihin ja heittää suosiolla mielestä Pyhän Vuoren eteläkärjen kiehtovat skiitat ja erämaa-alueet, sillä niille meno vaatii runsaasti aikaa. Esimerkiksi nousu Athosvuoren huipulle edellyttää käytännössä kolmea matkapäivää.

Luostarien ja tärkeimpien skiittojen puhelin- ja telekopionumerot löytyvät Tessalonikin Athos-toimiston kokoamasta monisteesta, jonka se yleensä lähettää pyhiinvaellusmatkaa suunnittelevalle saatuaan passin kopion. Ne ovat seuraavat:

	Puh.	Fax
* Suuri Lavra	23770-23754	23770-23013
* Vatopedi	23770-41488	23770-41462
* Iviron	23770-23643	23770-23248
* Hilandari	23770-23797	23770-23108
* Dionysios	23770-23687	23770-23686
* Kutlumusion	23770-23226	23770-23731
* Pantokrator	23770-23880	23770-23685
* Kseropotamos	23770-23251	23770-23733
* Zografos	23770-23247	23770-23247
* Dohiaros	23770-23245	23770-23245
* Karakallos	23770-23225	23770-23746
* Filotheos	23770-23256	23770-23674
* Simonopetra	23770-23254	23750-94098
* Pyhä Paavali	23770-23741	23770-23355
* Stavronikita	23770-23255	23770-23255
* Ksenofon	23770-23633	23770-23631
* Pyhittäjä Gregorios	23770-23668	23770-23671
* Esfigmenos (uusi veljestö)	23770-23229	
* Pyhä Panteleimon	23770-23252	23770-23252
* Konstamonitos	23770-23228	23770-23228
* Pyhän Annan skiitta	23770-23320	
* Uusi skiitta (Nea skiti)	23770-23656	
* Kausokalivian skiitta	23770-23319	
* Pyhän Johannes Kastajan skiitta (romanialainen)	23770-23294	23770-23788
* Pyhän Andreaan skiitta	23770-23810	23770-23810

Puhelin- ja faxnumerot ovat luostareiden vierasmajoihin. Niissä työskentelevät munkit yleensä osaavat englantia ainakin välttävästi. Joidenkin luostarien faxeihin voi olla vaikea päästä. Joskus taas vastaus saattaa viipyä ja faxin uudelleen lähettäminen on tarpeen. Aikakäsitys Athoksella on hyvin erilainen kuin maailmassa elävällä länsimaisella ihmisellä...

Valmistautuminen pyhiinvaellusmatkalle

Jotta Athoksella käynnistä saisi irti mahdollisimman paljon, sille kannattaa valmistautua etukäteen rukouksellisesti hiljentyen ja lukien. Pyhästä Vuoresta on nykyisin olemassa melko paljon suomenkielistäkin kirjallisuutta. Niistä voi mainita muun muassa arkkimandriitta Kerubimin kiehtovan teoksen Jumalanäidin Puutarha, joka on Valamon Ystävien julkaisema, mutta valitettavasti loppuunmyyty. Arkkimandriitta Kerubimin kirjoittama on myös Aikamme athoslaisia hahmoja I, jossa on kuvattu neljän merkittävän 1900-luvun kilvoittelijan elämä. Kirjassa on myös melko kattava johdanto Pyhän Vuoren historiasta ja nykypäivästä, laaja athoslaisen terminologian sanasto, pari suomenkielisin nimin varustettua Athoksen karttaa ja runsaasti aiheeseen liittyvää kuvitusta. Athoslaisista kokemusmaailmaa avaa erinomaisesti myös Pyhän Vuoren vanhus Pasioksen teos Pyhän Vuoren isiä ja elämää. Molemmat kirjat ovat ilmestyneet Pyhän Kosmas Aitolialaisen Veljestön julkaisusarjassa. Englanniksi Athokseen liittyvää kirjallisuutta löytyy hyvinkin runsaasti, niin sen elämää kuvaavaa kuin tutkimuksellistakin.

Athosvuoresta on tehty myös paljon erilaisia kuvakirjoja, joita voi etsiä oman paikkakunnan kirjastosta. Hyvänä apuneuvona valmistautumiselle olisi tietysti yksityiskohtainen Athoksen kartta, joita saa Suomesta nykyisin ainakin Pyhän Kosmas Aitolialaisen Veljestön kirjakaupasta Filokaliasta.

Kun sitten ryhdytään kokoamaan matkalle otettavaa tavaraa, kannattaa pyrkiä välttämään kaikkea tarpeetonta. Käveltäessä jokainen turha esine hankaloittaa liikkumista ja pienissä huoneiloissa, joissa yleensä majoitutaan vähintään 4 hengen huoneissa, tavarankominaisuus on vaikeaa. Athokselta tehtäville ostoksillekin kannattaa laukkuun varata oma tilansa jo lähdettäessä.

Kokemus on osoittanut, että ainakin seuraavat tavarat ovat Athoksen pyhiinvaelluksella tarpeen:

- * passi (voimassa oleva!)
- * käyttörahaa tai vastaavaa (huom! Athoksella ei voi ostaa erilaisilla korteilla)
- * peseytymisvälineet (pieni pyyhe, hyvin suljettava nestesaippuapullo, tukanpesuaihe, hampaanhoitovälineet, kampa, tarvittaessa partahöylä)
- * liikkumiseen ja kantamiseen soveltuva kassi, esim. reppu (ei matkalaukku!)
- * kengät ja lenkkarit sekä mahdollisesti sisä- ja suihkukäyttöön soveltuvat tossut
- * sukkia ja alusvaatteita tarpeelliseksi katsottava määrä
- * huolettomia, mutta hillityn arvokkaita paitoja riittävästi (myös muutama pitkähihainen kirkkokäyttöön; lyhythihaisetkin mielellään sellaisia, jotka ulottuvat lähelle kyynärpäätä)
- * parit kevyehköt, huolettomat, mutta silti kirkkokäyttöönkin soveltuvat pitkähousut
- * yksi lämpimähkö ja ennen kaikkea tuulta pitävä pusakkamainen takki, haluttaessa myös kevyt "villapusero" (tuulisella ja pilvisellä säällä laivassa voi joskus olla viileää kesälläkin)
- * jonkinlainen kevyt päähine suojaamaan liialliselta auringolta
- * papistoon ja luostarikilvoittelijoihin kuuluvilla vihkimyksen asteen edellyttämä *virallinen vaatetus* – myös päällysviitta ja kamilafka kirkkoa varten – ainakin Athoksella pidettäväksi (lukijat ja ipodiakonit eivät kreikkalaisessa maailmassa käytä viittaa ja skufiaa ollessaan pyhiinvaeltajina luostareissa)
- * yöpuku
- * kenties pieneen muovipussiin vähän pyykinpesupulveria
- * lankaa, neula, pienet sakset ja muutama hakaneula
- * paperinenäliinoja
- * sadepäivien varalle pieni kokoontaitettava sateenvarjo tai sadetakki
- * rahavyö (vaatteiden alla tai päällä kannettava malli) arvotavaroita varten

- * pienikokoinen taskulamppu
- * tulitikkuja mahdollisten öljylamppujen sytyttämiseksi majoitushuoneissa
- * kamera ja muu valokuvaukseen tarvittava materiaali, jos haluaa ikuistaa matkaa myös näkyvästi (videot eivät ole Athoksella sallittuja)
- * matkapuhelin ja laturi
- * herätyskello
- * mahdolliset lukulasit
- * mahdolliset lääkkeet (sairauden edellyttämät ja muut, esim. hiilitabletit ja aspiriini)
- * tarpeelliseksi katsotut hengelliset kirjat, ortodoksien kohdalla ainakin rukouskirja, jossa on ehtoollisrukoukset suomenkielisessä asussa.

Edellä mainittu luettelo on laadittu kesäajan pyhiinvaelluksia ajatellen. Aikaisin keväällä ja myöhään syksyllä sekä erityisesti talvella vaatetta tarvitaan enemmän.

Athoksen luostareissa ja lähes kaikkialla muuallakin yksittäisiä majoja lukuun ottamatta on nykyisin generaattoreilla tuotettavaa sähköä ainakin osan päivästä. Näin ollen matkapuhelimet ja muut mahdolliset sähköä tarvitsevat laitteet on mahdollista ladata siellä. Virran voimakkuus Kreikassa on sama kuin Suomessa.

Matkaaminen Athokselle

Athokselle menijän on ensiksi matkattava Tessalonikiin, jonne Suomesta ei ole suoria lentoja. Edullisin lentoyhtiö yleensä on unkarilainen Malev, jonka aikataulut Tessalonikiin ovat hyvät. Lentoyhtiön koneet ovat uudenaikaiset ja yhtiö on hyvässä maineessa. Aamulennot lähtevät vuodenajasta riippuen 8.10–09.30 ja saapuvat Tessalonikiin 15.20. Palattaessa ne lähtevät Tessalonikista vuodenajasta riippuen klo 15.55–16.05 ja saapuvat vastaavasti Helsinkiin klo 22.10–22.50. Toinen varteenotettava mahdollisuus on saksalainen Lufthansa. Sen lennot lähtevät Helsingistä aamulla klo 06.55 ja ovat Tessalonikissa klo 13.35. Palattaessa ne lähtevät Tessalonikista klo 17.25 ja ovat Helsingissä 23.00. Jos lennoille haluaa erikoisaterian, se on molemmissa tapauksissa sovittava lippua hankittaessa tai viimeistään lähtöä edeltävänä päivänä, joskin ateria on nykyään monesti enää pelkkä sämpylä.

Tessalonikin lentokentältä on viisainta ottaa taksi ja mennä suoraan Ouranopolikseen, joka on paikkana Tessalonikia rauhallisempi ja jossa majoittuminenkin on halvempaa. Tämä on erityisen viisas ratkaisu pienen ryhmän kohdalla. Taksiin mahtuu maksimissaan 4 henkeä matkatavaroineen. Taksikyödin hinta on tosin viime aikoina kohonnut voimakkaasti ja nykyisin matka maksaa noin 160 euroa. Taksin saa yleensä helposti lentokentältä, mutta sen voi halutessaan myös tilata kentälle jo Suomesta muutamaa viikkoa aikaisemmin. Seuraavat henkilöt ovat pitkän kokemuksen perusteella sekä miellyttäviä että luotettavia:

Konstantinos Papazoglou
Puhelin ja fax: +30-23770-71 074 ja +30-6944-277 477

Georgios Sykiotis
Puh. 23770-22 297 ja 6944-270 127
E-mail: sikiotis@ierissos.com

Molemmat puhuvat myös englantia. Mikäli he eivät pääse itse tulemaan, he voivat järjestää tilalleen jonkun toisen luotettavan taksinkuljettajan. He asuvat Athoksen lähellä Ierissoksen seudulla, mutta tulo sieltä ei nosta matkan hintaa.

Toinen vaihtoehto Ouranoupolikseen menolle on bussi, mikä tosin käytännössä edellyttää ensin matkaamista taksilla Halkidikiin bussiasemalle (“Stathmos Halkidikis”), joka on vaihtunut jo toistamiseen pienen ajan sisällä ja sijaitsee nyt todella vaikeasti löydettävässä paikassa Halkidikin valtatievarressa, yli 10 kilometrin päässä kaupungin keskustasta. Asemalla ei ole osoitettakaan. Sen vieressä on iso huonekaluliike “Marmaridis”, ja sitä ympäröivät lukuisat autoliikkeet. Päivän viimeinen bussi Ouranoupolikseen lähtee klo 17.45. Matkan hinta on 12,40 euroa. Asemalta voi myös ostaa edestakaisen bussilipun, joka on 15% edullisempi kuin kaksi yksisuuntaista lippua ja se on voimassa kuukauden. Matka kestää lähes 2½ tuntia. Lippua ei tarvitse varata etukäteen. Halkidikin bussiaseman puhelin on + 30 2310 316555/316565/316575, ja sen internetsivut löytyvät osoitteesta www.ktel-chalkidikis.gr, joilla on hyödyllistä tietoa erityisesti niille, jotka uskaltavat menemään asemalle keskustasta bussilla. Tessalonikissa voi toki yöpyäkin, jos pelkää matkantekoa liian raskaaksi lennon jälkeen. Aamun ensimmäiset bussit Ouranoupolikseen lähtevät aamulla klo 05.30 (ei lauantaisin ja sunnuntaisin) ja 06.15, ja ne ovat myös käytännössä ainoat, joilla ehtii vielä saman päivän aikana Athokselle.

Mikäli Ouranoupolikseen päättää mennä edellä mainituilla takseilla, matkan varrella voi halutessaan pistäytyä Pyhässä Evankelista Johannes Teologin naisluostarissa Surotissa, jossa on Pyhän Arsenios Kappadokialaisen pyhäinjäännökset ja Pyhän Vuoren vanhus Paisioksen hauta. Paikasta on tullut lyhyessä ajassa merkittävä pyhiinvaelluskohde, jossa kreikkalaisten lisäksi käy runsaasti ulkomaalaisiakin lähinnä rukoilemassa isä Paisioksen haudalla. Runsaan puolen tunnin pysähdys siellä lisää taksimaksun hintaa noin 10 eurolla. Asiasta on kuitenkin hyvä sopia etukäteen, jotta kuljettajat tietävät huomioida sen päiväohjelmassaan.

Surotin luostari on auki kesäaikana (huhtikuu-syyskuu) klo 10–13 ja 16–19 kaikkina muina päivinä paitsi perjantaina, talviaikana (lokakuu-maaliskuu) klo 10–13 ja 15–18 kaikkina muina päivinä paitsi keskiviikkona ja perjantaina. Luostariin voi kuitenkin soittaa etukäteen ja varmistaa, että se on mentäessä auki. Luostarin puhelinnumero on: +30-23960-41320, ja fax: +30-23960-21594. Mikäli luostari ennakkotiedosta poiketen kuitenkin sattuu olemaan kiinni, portilta kannattaa soittaa numeroon: +30-23960-41315.

Majoittuminen ja ruokailu Ouranoupoliksessa

Ouranoupoliksessa on runsaasti hotelleja: suuria ja pieniä, ylellisiä ja vaatimattomia. Monet niistä ovat kuitenkin pyhiinvaellusmatkaa ajatellen hieman etäällä kaupungin keskustasta.

Kenties Athokselle menevien yleisimmin käyttämä hotelli on Zeus. Se sijaitsee aivan Ouranoupolin keskustassa, joten Athos-toimisto, Athos-laiva ja tavernat ovat kaikki vain pienen kävelymatkan päässä. Hotellissa on 20 melko hyvätasoista huonetta, joissa on ilmastointi, TV sekä suihku ja WC. Se on moniin paikallisiin hotelleihin nähden edullinen. Jos sinne ottaa yhteyttä, kannattaa mainita, että on menossa pyhiinvaellukselle Athokselle, sillä hotellin omistaja on itsekin Athoksen ystävä. Huoneiden normaalihinnat ovat: 50 e (2 hh), 35 e (1 hh) sisältäen aamiaisen. Hotellissa puhutaan englantia. Sen yhteystiedot ovat:

Ksenios Zeys hotel
 Osoite: Ouranoupoli, 63075 Halkidiki
 Puh: +30 23770 71274
 Fax: +30 23770 71185
 E-mail: zeus@ouranoupoli.com
 Internetsivut: www.ouranoupoli.com/zeus

Vaihtoehto niille, jotka haluavat minimoida kustannukset, on vierasmajatasoinen perhehotelli, jolla ei ole varsinaista nimeä. Sen omistaa Maria Girlou (Katsifou) ja Kostas Girlos. Tämäkin hotelli sijaitsee aivan Ouranopoliksen keskustassa, edettäessä Ouranopoliksen keskustaa hallitsevalta tornilta n. 150 metriä rannan suuntaisesti kohti Athosta. Se on viimeinen rakennus kadulla, ja sitä vastapäätä tien toisella puolella on pieni kalaravintola. Rakennuksen edessä on kyltti: “Enoikiazomena domatia; Rooms to let”.

Hotellissa on 4 huonetta (2–3 h), joissa on ilmastointi, TV sekä suihku ja WC. Huoneet ovat selvästi vaatimattomampia kuin Zeuksen, mutta ne menettelevät hyvin niille, jotka eivät kaipaa pyhiinvaellusmatkallaan ylellisyyksiä. Varattaessa kannattaa pyytää huonetta meren puolelta, josta on upeat näkymät rannalle. Hotellista voi myös pistäytyä kätevästi uimassa, sillä sen edessä on hyvä ja rauhallinen uimaranta. Huoneen hinta vaihtelee hieman vuodenajan mukaan, mutta on 2 henkilön kohdalla keskimäärin 30 euron paikkeilla. Hintaan ei sisälly aamiaista, eikä sitä ole tilaamallakaan saatavissa. Huoneesta kannattaa kysyä tarjousta ja tällöin heidän pyynnöstään mainita, että Hannu (Ioannis) Pöyhönen on suositellut hotellia.

Perhehotellissa ei valitettavasti puhuta muita kieliä kuin kreikkaa, mutta muutamalla yksinkertaisella etukäteen opetellulla lauseella asiat selvinnevät. Mikäli hotellin kaikki huoneet on varattu, rva Maria Girlou (Katsifou) voi järjestää viereisestä, täsmällisesti samanlaisesta perhehotellista majoituksen vastaavalla hinnalla. Puheena olevan perhehotellin puhelinnumero on: 23770-71116 ja 23770-71229.

Kolmas kyseeseen tuleva vaihtoehto majoittumiseen Ouranopoliksessa on perhehotelli Akrogiali, joka sijaitsee sekin samalla rantakadulla, vain 100 metrin päässä tornista. Hotelli on hieman tasokkaampi kuin edellä mainittu perhehotelli, mutta myös selvästi kalliimpi. Huoneiden hinnat ovat kesäkuun alusta syyskuun loppuun kuukaudesta riippuen 35–40 e (1 hh), 40–60 e (2 hh) ja 60–80 e (3 hh) sekä talvikuukausina 25 e (1 hh), 35 e (2 hh) ja 45 e (3 hh). Hintoihin ei sisälly aamiaista, mutta se on saatavissa tilauksesta 5 euron lisähintaan. Hotellissa puhutaan myös englantia ja saksaa. Hotellin puhelinnumero on +30 23770 71201 ja +30 23770 71618, fax +30 23770 71310 ja matkapuhelin +30 6973 898 888. Akrogialilla on myös internetosoite (info@ouranopolis-akrogiali.gr) ja hyvin laadukkaat internetsivut (www.ouranopolis-akrogiali.gr) jopa Athoksen pyhiinvaelluksen suunnitteluun ja tietojen tarkastamiseen.

Ruokapaikkoja Ouranopoliksessa, joka kesäaikana suorastaan tulvii turisteja, on vieri vieressä. Tunnelmallisimmat ovat varmasti Ouranopoliksen tornin luota alkavan, rantaa myötäilevän kävelytien varrella. Sen edullisimmat tavernat löytyvät tien loppupäästä. Käytännössä kaikkien Ouranopoliksen tavernoiden hinnat ovat kovan kilpailun vuoksi melko samanlaiset. Yllätyksen laskua maksettaessa voi lähinnä aiheuttaa kilohinnalla ostettu kalaruoka, sillä kala on Kreikassa lihaa selvästi kalliimpaa.

Lähtö Ouranopoliksesta Athokselle

Athokselle menevän on lähtöaamuna lunastettava Ouranopoliksesta Athos-viisumi ja laivalippu, sillä Athokselle pääsee vain laivalla. Ne saadaan kahdesta lähellä toisiaan olevasta erilisestä toimistosta.

Athos-viisumi lunastetaan Ouranopoliksen Athos-toimistosta, joka sijaitsee noin 300 metriä Ouranopoliksen keskustasta, edettäessä kaupungin pääkatua merestä pois päin eli mantereeseen suuntaan. Se on pienen tien varressa, joka on laskeutuu kohtisuoraan rantaa kohti välittömästi ennen autojen paikoitusaluetta, noin 20 metrin päässä vasemmalla puolella. Toimiston oven yläpuolella lukee “Iera Epistasia Agiou Orous Atho. Grafeion proskyniton. Holy Executive of

the Holy Mount Athos – Pilgrims' Bureau”.

Toimisto on auki päivittäin klo 7.30–14.00. Paikalla on syytä olla viimeistään klo 8.30. Toimistossa puhutaan englantia. Sieltä saatavan Athos-viisumin hinta on aikuisilta ortodokseilta 25 euroa ja toisuskoisilta 35 euroa sekä lapsilta (alle 12 vuotta) 10 euroa. Viisumilla vierailija saa kussakin luostarissa ilmaisen yösjän ja ruuan vuorokauden ajaksi, minkä jälkeen hänen yleensä edellytetään jatkavan matkaansa jonnekin muualle. Viisumin tulot menevät Pyhän Vuoren keskushallinnon kuluihin eivätkä majoittaville luostareille. Siksi vierailijan on korrek-tia, vaikka sitä ei edellytetäkään, jättää myös luostareihin vähän rahaa, ettei muodostuisi niille taloudelliseksi rasitteeksi.

Athos-viisumi myönnetään kaikissa tapauksissa 4 vuorokauden ajaksi. Mikäli Athoksella ha-lutaan olla pidempään, viisumille pitää anoa jatkoaikaa Kariexesta, keltaisesta Pyhän Neu-voston (Iera Koinotis) talosta, joka sijaitsee Protatonin kirkkoa vastapäätä. Jatkoajan saami-nen ei ole ylivoimaisen vaikeaa, mikäli pidemmälle oleskelulle on osoittaa selkeä peruste, esi-merkiksi kirkollinen tai tieteellinen kiinnostus. Tässä yhteydessä kannattaa esittää piispallinen suosituskirje, jos sellainen on käytettävissä. Ortodoksiseen kirkkoon kuuluminen on myös sel-keä etu. Jatkoaikaa pitää anoa ennen viisumin umpeutumista, ja sen saa yleensä tunnin sisällä. Jatkoajan myöntää Pyhän Vuoren korkein luostarihallinnon edustaja eli Protos, eikä toimenpi-de maksa mitään.

Ouranopoliksen Athos-toimistoon voi tarvittaessa soittaa. Sen puhelinnumero on: 23770-71421 ja 23770-71422.

Välittömästi Athos-viisumin saamisen jälkeen on syytä mennä lunastamaan pari päivää aiem-min varattu laivalippu Athos-laivojen toimistosta varausnumeroa vastaan. Siellä pitää olla vii-meistään klo 08.45, sillä sen jälkeen aletaan myydä mahdollisesti vapaiksi jääneitä paikkoja niille, jotka eivät jostain syystä ole tehneet etukäteisvarausta. Toimisto sijaitsee Ouranoupoliksen pienellä rantakadulla, jonne pääsee Athos-toimistosta kätevästi laskeutumalla sen editse kulkevaa tietä vielä noin 50 metriä ja etenemällä sitten rannan suuntaisesti vasempaan. Toi-misto on 4. liiketila vasemmalla ennen rantatien loppua. Sen edessä on pyöreä kyltti, jossa lu-kee “Agioreitikes grammes; nautiki eteria”. Toimiston yhteystiedot ovat:

Agioreitikes grammes n.e.
63075 Ouranoupoli Halkidikis
Puhelin: 23770-71 149 ja 23770-21 041
Fax: 23770-71 016
E-mail: agioreit@otenet.gr

Laivatoimistossa puhutaan englantia. Lipun hinta on 7,50 euroa matkattaessa päätepisteeseen Dafniin, mutta laivasta voi nousta pois jo ennen sitä missä luostarissa tahansa. Toimisto on auki kaikkina päivinä klo 8.30–19.00.

Athos-laiva (useimmiten “Aksion estin”) lähtee Ouranoupoliksen tornin vieressä olevalta lai-turilta kaikkina viikonpäivinä klo 09.45 ja saapuu Dafniin noin 11.30. Vaikka lähes kaikki Athokselle menijät käyttävätkin tätä yhteyttä, Athokselle pääsee muillakin laivoilla. Ouranou-poliksesta lähtee Dafniin saman yhtiön pikavene klo 08.45 ja klo 10.45, jos haluaa matkata nopeammin ja mukavammin. Ouranoupoliksesta lähtee myös toisen yhtiön laiva (“Agia Anna”) viikon arkipäivinä klo 6.30, lauantaisin klo 7.00 ja sunnuntaisin klo 10.30. Laivan reitti ulottuu aina Kausokalivian skiitalle asti kaikkina muina päivinä paitsi sunnuntaisin, jol-loin matkan päätepiste on Pyhän Annan skiitta. Laiva pysähtyy ensimmäisen kerran vasta Dafnissa ja sen jälkeen kaikkien luostarien ja skiittojen satamissa. Ken haluaa käyttää tätä yh-

teyttä, hänen pitää informoida siitä hyvissä ajoin Tessalonikin Athos-toimistoa, koska tässä tapauksessa Athos-viisumi toimitetaan laivalle muulloin kuin sunnuntaisin. Samalla Tessalonikin Athos-toimisto välittää laivahenkilöstölle tiedon matkustajista, minkä vuoksi erillistä lippuvarausta ei tarvita. Erityisesti tällä varhaisimmalla laivalla Athoksella olon ensimmäistä päivää saa jatkettua muutamalla lisätunnilla, mutta hyöty on usein varsin suhteellinen, sillä Athoksen luostarit alkavat majoittavat pyhiinvaeltajia monesti vasta puolenpäivän jälkeen. Suurin hyöty varhaislaivasta on silloin, kun halutaan päästä luostariniemimaan eteläkärjen skiitoille heti tulopäivänä. Laiva on Kausokaliviassa jo klo 9.30 paikkeilla.

Athokselle pääsee myös niemimaan itäpuolelta, Ierissoksesta, josta liikennöivä laiva lähtee kaikkina viikonpäivinä klo 08.30. Vaihtoehto on ainakin ensikertalaiselle hankala, mutta myös epäluotettava, sillä niemimaan itäpuolen meri on altis myrskyille. Kovan merenkäynnin vuoksi merenkulkuviranomaiset saattavat kieltää laivan lähdön, mikä ei tosin ole mahdotonta niemimaan länsipuolellakaan erityisesti talvikuukausina. Myös Ierissoksesta lähdettäessä Tessalonikin Athos-toimistoa täytyy informoida etukäteen, koska viisumit toimitetaan tällöinkin laivalle. Etukäteisvarausta lipulle Ierissoksesta lähdettäessä ei sitä vastoin tarvita. Mikäli kovan merenkäynnin vuoksi Ierissoksesta ei lähde laivaa Athokselle, on hyvä huomata, että sieltä ehtii vielä Ouranopoliksesta lähtevään laivaan ainakin taksilla.

Liikkuminen Pyhällä Vuorella

Athosvuorella voi liikkua kävellen, laivalla ja autolla. Perinteiseen pyhiinvaellukseen soveltuvin tapa on tietysti pientä vaivaa vaativa kävely, joskin lyhyessä ajassa näin ei ehdi moniin paikkoihin. Kuitenkin jo Athoksen luonto on oma hengellinen kokemuksensa, sillä sen keskellä on aistittavissa poikkeuksellinen rauha.

Luostareiden välillä on teitä ja usein myös merkittyjä polkuja. Athoksen polut ovat kauniita, mutta niillä liikkua kannattaa olla tarkkaavainen, erityisesti risteyskohdissa. Koska niitä käytetään nykyisin verrattain vähän, punainen värimerkintä tai kohteesta kertova kyltti saattaa löytyä jonkin rehevöityneen oksan takaa tai muusta katseen vaikeasti tavoittamasta paikasta. Mikäli kävijä haluaa liikkua Athoksella kävellen, hän voi ostaa itselleen käsin veistetyyn puusein matkasauvan, joka helpottaa matkantekoa erityisesti epätasaisessa maastossa ja on mukava matkamuistokin kotiin tuotavaksi. Niitä on saatavilla sekä Ouranopoliksesta että Dafnista ja Kariexesta.

Myös laivoja kannattaa käyttää erityisesti vierailtaessa Pyhän Vuoren länsirannikon luostareissa. Dafnista lähtee yhteysalus Agia Anna länsirannikon eteläisimpiin luostareihin arkisin klo 8.05 ja 12.45, lauantaisin 8.35 ja 12.15 ja sunnuntaisin 12.15, ja se pysähtyy tarvittaessa jokaisessa niistä. Laivan päätepiste sunnuntaita lukuun ottamatta on Kausokalivian skiitta, jonne se saapuu arkisin ensimmäisellä matkallaan n. klo 9.20 ja toisella matkallaan n. klo 14. Se lähtee sieltä välittömästi paluumatkalle Dafniin, jonne se saapuu klo 15.30 mennessä. Laiva tekee saman reitin jo varhain aamulla lähtien Kausokaliviasta klo 9.30 ja saapuen Dafniin klo 11.30. On kuitenkin hyvä tietää, että myöhempi laiva saa pysähtyä Kausokalivian ja Dafnin välillä olevissa luostareissa vain jättääkseen matkustajia eli niistä ei voi nousta kyytiin ilman erityistä ja vaikeasti saatavaa lupaa. Dafnista pohjoisimpiin länsirannikon luostareihin puolestaan pääsee kätevästi Ouranopolikseen menevällä laivalla, joka lähtee aikataulun mukaan klo 12.10.

Athoksen itäpuolella puolestaan on mahdollista käyttää pikavenettä. Se saapuu Ierissoksesta Vatopediin noin klo 9.50 ja päätepisteeseensä Suureen Lavraan noin klo 10.20, josta se lähtee välittömästi paluumatkalle Vatopediin, jonne saapuu noin klo 11.30. Sieltä laiva jatkaa mat-

kaansa vielä Ierissokseen, jonne se saapuu noin klo 12.30. Pikaveneeseen pitää tehdä paikka-varaus edellisenä päivänä. Se tapahtuu soittamalla laivayhtiö Agioreitikes grammes toimistoon (23770-21041) tai suoraan pikaveneessä olevaan matkapuhelimeen, jonka numeroa voi tiedustella luostarista. Tällaisia soittoja varten kannattaa jo ennen pyhiinvaellusmatkan alkua ostaa puhelinkortti Ouranopoliksesta, sillä korttipuhelin löytyy lähes jokaisen luostarista. Pienemmän pikaveneen, johon mahtuu 8 henkeä, voi varata myös pelkästään omaan käyttöön, mutta se on ymmärrettävästi hyvin kallista.

Pyhällä Vuorella liikennöi myös autoja. Dafnin ja Karioksen välillä on olemassa säännöllinen bussiliikenne kerran päivässä. Linja-auto Dafnista Kariokseen lähtee käytännössä heti Ouranopoliksen laivan saavuttua eli pian klo 11.30 jälkeen, ja matka kestää vajaan tunnin. Karioksesta Dafniin puolestaan lähtee kaksi linja-autoa, ensimmäinen klo 10.15 ja toinen klo 10.30, joilla on yhteys Ouranopoliksen laivaan. Bussimatkan hinta yhteen suuntaan on 3 euroa, ja lippu ostetaan rahastajalta autossa. Autoon kannattaa koettaa selvittää mahdollisimman hyvissä ajoin, sillä Dafnin ja Karioksen välinen tie on jyrkkä ja kiemurteleva, joten seisominen on hankalaa. Bussin kaksi ensimmäistä penkkiriviä on varattu papeille ja munkeille.

Kävijä voi käyttää myös ns. Athos-takseja, jotka ovat käytännössä minibusseja. Niihin mahtuu maksimissaan 13 henkeä matkatavaroiden kanssa. Athos-takseja on kymmenisen kappaletta ja ne toimivat osakeyhtiönä. Kuljettajat ovat etupäässä entisistä sosialistisista maista tulleita maallikkoja, jotka oman kielensä lisäksi osaavat lähinnä vain kohtuullisesti kreikkaa.

Athos-taksit odottavat Dafnista tulevaa bussia ja vievät pyhiinvaeltajat eri luostareihin. Nykyään jo bussissa kuulutetaan millä numerolla varustettu auto menee minnekkin. Autot lähtevät Karioksen edessä olevalta aukiolta, jonne bussit saapuvat. Yleensä ne täyttyvät matkustajista, jotka jakavat matkan kokonaiskustannukset keskenään. Normaalisti matka Athos-taksilla on suunnilleen saman hintainen kuin reittipikaveneellä. Matkustaminen Athoksella "taksilla" ei ole erityinen nautinto, sillä alueen tiet ovat pääasiallisesti huonokuntoisia hiekkateitä. Autoon kannattaa koettaa selvittää nopeasti.

Athoksella kävijät voivat varata Athos-taksin myös omaan käyttöön. Se tehdään Athos-taksien toimistosta, joka sijaitsee aivan Karioksen keskustassa, vastapäätä sekatavarakauppoja. Toimiston puhelin on: (+30-)23770-23266 (kiinteä) ja 6944-302451 (GSM). Varauksen teossa voivat varmasti tarvittaessa auttaa luostarin isät. Toimistossa on myös fax: (+30)-23770-23879). Varaus kannattaa tehdä jo edellisenä päivänä, mutta taksin voi onnistua saamaan käyttöönsä nopeastikin, erityisesti Karioksesta lähdeäessä.

Athos-taksilla voi käytännössä matkustaa Pyhän Vuoren alueella melkein mistä minne tahansa. Seuraavat esimerkit antavat jonkinlaisen kuvan taksin käytön kustannuksista Pyhällä Vuorella:

Karies–Ivion	25 e
Karies–Suuri Lavra	70 e
Karies–Vatopedi	40 e
Karies–Dafni	45 e

Hinta on vakio riippumatta matkustajien määrästä eli se jakautuu henkilömäärän mukaan. Pienimmillään hinta on kuitenkin 10. osa matkan kokonaiskustannuksista, vaikka matkustajia olisi enemmänkin kuin 10 johtuen varmasti siitä, että huonoilla teillä raskas lasti kuluttaa autoa suhteellisesti enemmän.

Athos-taksi on järkevä tapa liikkua erityisesti silloin, kun yhdessä matkaan lähtenyt ryhmä on

kohtuullisen iso ja aikaa pyhiinvaellukseen on käytettävissä vähän. Niillä liikuttaessa on myös mahdollisuus pysähtyä matkan varrella olevissa luostareissa, jos kuljettajalla on kärsivällisyyttä ja aikaa siihen. Odotusmaksu on nykyisellään 10 euroa tunnilta. Vuokrattaessa taksi omaan käyttöön ja haluttaessa pysähdellä matkalla kannattaa lähteä liikkeelle mahdollisimman aikaisin, sillä Athos-taksien on yleensä oltava Kariöksessä ennen Dafnista tulevaa bussia. Mikäli taksin käyttöaika venyy yli puolenpäivän, kuljettajalla on oikeus veloittaa ryhmää täyden päivätaksan mukaan, joka on 220 euroa. Sillä hinnalla siis ryhmän on mahdollisuus nähdä Athosta oman mielensä mukaan vaikka aamusta iltaan.

Pukeutuminen, kuvaaminen ja käyttäytyminen luostareissa

Athoksella ei ole lupa liikkua missään shortseissa eikä hihattomissa T-paidoissa. Myös korvakorut miehillä on kiellettyjä, minkä eräs poliisin kanssa ongelmiin joutunut suomalainen pyhiinvaeltaja on pyytänyt lisäämään näihin ohjeisiin... Ainakin kirkkoon mentäessä on hyvä käyttää hillittyjä pitkiä housuja eikä esimerkiksi verryttelyhousuja. Paidoista kirkkokäytössä parhaita ovat pitkähihaiset paidat. Muuallakin käytettävissä paidoissa hihojen olisi hyvä ulottua lähelle kyynärpäätä. Erityistä korrektiutta pukeutumisessa odotetaan Pyhällä Vuorella papiston jäseniltä. Luostarien pihapiirissä ja varsinkin jumalanpalveluksissa on syytä pukeutua päällysviittaan ja kamilafkaan.

Jalkineiksi kannattaa maastoon ottaa hyvin jalkaan istuvat ja paksupohjaiset, pitävät lenkkiossut. Kesäaikaan luostareissa käteviä ovat ilmavat sandaalit, joskin sateella niissä jalat kastuvat. Peseytymisen kannalta lisäksi kätevät ovat vettä kestävä tossut, joita voi käyttää myös sisätiloissa liikuttaessa.

Pyhiinvaeltajien on myös syytä kiinnittää huomiota soveltuvaan pukeutumiseen luostareissa mentäessä päiväsaikaan pesulle tai yöaikaan tarpeelle. Athoksen luostarien säädösten mukaan käytävillä ja pesutiloissa (lukittavaa WC:tä ja suihkuhuonetta lukuun ottamatta) ei saa esiintyä alasti eikä edes puolittain alasti. Lämpimästä säästä huolimatta oikea asu yöaikaan sekä huoneessa että erityisesti käytävillä on yöpuku eivätkä esimerkiksi pikkuhousut.

Omat alkoholijuomat – seurustelujuomiksi tarkoitettut viinitkin – ovat Pyhän Vuoren luostareissa ymmärrettävästi kiellettyjä. Vastaavasti uiminen on ankarasti kielletty Pyhällä Vuorella, samoin videokameralla kuvaaminen. Mikäli videokameroita on mukana, ne saatetaan takavarikoida Dafnissa matkan ajaksi.

Myös valokuvaamiselle luostarimuurien sisäpuolella on joissakin paikoissa rajoituksia, jotka yleensä ilmenevät ulkoportin läheisyyteen kiinnitetystä kyltistä. Mikäli kieltokylttiä ei näy, kuvaamiselle ei pitäisi olla estettä, kunhan ei kuvata luostarin asukkaita. Kuvaaminen luostarin kirkossa ilman erillistä lupaa on kuitenkin aina kielletty, sekä palveluksen aikana että muulloin.

Yleisestikin jokaisen Athoksella kävijän kannattaa aina muistaa, että hän edustaa siellä omaa kansaansa. Niinpä meistä itse kustakin syntyvän vaikutelman perusteella jälkeemme tulevien suomalaisten on joko helpompi tai vaikeampi päästä luostarien vieraisiksi.

Osallistuminen jumalanpalveluksiin

Pyhän Vuoren luostarit edellyttävät, että vierailu Athokselle on pyhiinvaellus, minkä vuoksi ainakin ortodoksin on syytä osallistua luostarin jumalanpalveluksiin. Valtaosaltaan jumalan-

palvelukset Pyhällä Vuorella toimitetaan yöaikaan. Puoliyöpalvelus, aamupalvelus, hetket ja liturgia muodostavat yhden yhtenäisen kokonaisuuden, joka alkaa vuodenajasta ja luostarista-kin riippuen yleensä klo 01.00–04.30. Öinen jumalanpalvelus kestää keskimäärin 4–5 tuntia. Useimmiten luostarin isät herättävät pyhiinvaeltajat ennen öisen jumalanpalveluksen alkua tai vähintään ennen liturgian alkua. Palveluksen jälkeen syödään monesti jo lounas.

Illan jumalanpalvelus koostuu 9. hetkestä ja ehtoopalveluksesta, ja se alkaa vuodenajasta riippuen yleensä klo 15.00–18.30. Tämän suunnilleen tunnin mittaisen palveluksen jälkeen on tavallisesti päivällinen, mitä seuraa heti kirkossa toimitettava lyhyehkö vähäinen ehtoonjälkeinen palvelus, jonka sisällä luetaan akatistosveisun ilotervehdykset.

Vähäinen ehtoonjälkeinen palvelus toimitetaan kirkon keskiosassa, narteksissa. Sen aikana kirkon etuosassa, kirkkosalissa, otetaan esille luostarin pyhäinjäännökset pyhiinvaeltajien kunnioitettaviksi. Hetki on yksi Athoksen pyhiinvaellusmatkojen päivittäisistä kohokohdista, minkä ensikertalainenkin nopeasti havaitsee. Suudellensa pyhäinjäännöksiä luostarissa kävijä löytää aivan uudenlaisen suhteen moniin aiemmin vain nimeltä tuttuihin Kirkon suuriin pyhiin.

Vähäisen ehtoonjälkeisen palveluksen päättyessä käsillä onkin jo auringonlaskun aika, jolloin luostarin portit suljetaan. Tällöin pyhiinvaeltajien on syytä hiljalleen vetäytyä huoneisiinsa ja alkaa valmistautua yöllä toimitettavaan palvelukseen. Ellei uni tule, on syytä antaa mahdollisuus lepoon ainakin muille huoneessa oleville ja välttää kaikkea turhaa puhetta.

Pyhä Vuori on maailman ainoa paikka, joka on aina ollut kokonaisuudessaan ortodoksinen. Siellä on säilytetty meidän aikaamme asti monia varhaiskristillisiä tapoja, jotka ajan myötä ovat kadonneet muualta. Yksi näistä on, etteivät ei-ortodoksit voi osallistua siellä kaikkeen liturgiseen toimintaan samalla tavalla kuin muualla. Hän ei voi esimerkiksi osallistua Ehtoolliseen eikä ottaa liturgian jälkeen antidoria eikä nauttia pyhitettyä vettä. Koska protestanttiset kirkot eivät tunnusta pyhiä eivätkä ikoneja, niihin kuuluvien ei liioin toivota suutelevan pyhäinjäännöksiä eikä ainakaan palvelusten aikana ikoneja. Yleensä Pyhällä Vuorella toisuskoi- set ohjataan kirkon keskiosaan, narteksiin, joka on vanhastaan ollut kasteoppilaiden paikka, mutta joissain luostareissa heidän ei sallita osallistua jumalanpalveluksiin ollenkaan, koska Kirkon kanonit kieltävät yhteisrukoukset heterodoksien kanssa. Nämä asiat ei-ortodoksin on hyvä tiedostaa jo pyhiinvaellusta suunnitellessaan välttääkseen turhat pettymykset. Korostet- takoon vielä, että Pyhän Vuoren isien menettely ei johdu vihasta vaan Kirkon varhaisesta pe- rinteestä. Jokainen kävijä on tervetullut Athokselle, aivan erityisesti Ortodoksisuudesta kiin- nostuneet toisuskoi- set.

Matkaa helpottavia käytännön tietoja

Koko Athosvuorella on käytössä vanha, juliaaninen ajanlasku, joka kulkee 13 vuorokautta uutta, gregoriaanista ajanlaskua jäljessä. Pyhiinvaeltajan on syytä huomioida tämä, mikäli haluaa mennä sinne jonakin erityisenä kirkkovuoden aikana. Lisäksi Pyhällä Vuorella on käytössä bysanttilainen aika vuorokauden mittaamisessa. Sen mukaisesti vuorokausi alkaa auringon laskusta, joka on hetki 0. Koska päivän pituus eri vuodenaikoina vaihtelee, bysanttilaisen ajan ero maailmassa olevaan aikaan vaihtelee. Lyhimmillään ero on kesällä noin 3 tuntia 15 minuuttia ja pisimmillään talvella noin 7 tuntia. Monesti luostarien vierasmajoissa on kaksi kelloa, joista toinen osoittaa bysanttilaista aikaa ja toinen maailmassa käytössä olevaa aikaa. Jos itsellä on mukana useampi kello, yksi on viisasta asettaa näyttämään bysanttilaista aikaa, jotta luostarin päivärytmin hahmottaminen on helpompaa.

Luostarin ruokalassa voi törmätä tapoihin, jotka eivät ole meille suomalaisille tuttuja. Niinpä aamuruokailun jälkeen joku munkeista saattaa kulkea kaikkien editse pienen leivän kanssa. Kyseessä on ns. Panagia, liturgiassa käytössä ollut Jumalanäidin muisteluleipä. Jokainen ruokalassa oleva ortodoksi taittaa siitä itselleen pienen palan ja nauttii sen. Joinakin juhlapäivinä ja lauantaisin ruokailun jälkeen ruokalassa oleville voidaan tarjota kolivaa eli muisteluvehnää. Se on kätevä ottaa pöydältä löytyvään paperiseen lautasliinaan ja nauttia lusikalla. Mystinen kilahdus puolestaan ruokailuhetken alkupuolella on merkki siitä, että sen jälkeen on lupa nauttia viiniä, jos sellaista on pöydässä.

Kaikki Pyhällä Vuorella kävijät haluavat varmasti hankkia sieltä mukaansa matkamuistoja. Nykyisin sellaisia on saatavissa monista luostareista. Luostarien kauppojen lisäksi matkamuistomyymälöitä löytyy runsaasti Dafnista ja Kariexesta. Molemmissa paikoissa on myös posti kirjeiden ja korttien lähettämistä varten. Kariexessa, aivan Protatonin kirkon vieressä, on myös Athoksen ainoa pankki, josta rahapulan yllättäessä voi nostaa pankkikortilla käteistä.

Paluumatka Athoksen ulkopuolelle

Athokselta poistutaan yleensä länsipuolelta, laivalla, joka lähtee Dafnista Ouranoupolikseen aikataulun mukaan klo 12.10. Todellisuudessa lähtö usein viivästyy, joskus puolellakin tunnilla. Matka Ouranoupolikseen kestää yleensä vajaat kaksi tuntia, mikä merkitsee sitä, että sillä mentäessä lähtö Suomeen ei ole mahdollista samana päivänä. Nykyisin edellytetään, että myös paluumatkalle tehdään paikkavaraus etukäteen. Ken tietää paluupäivänsä jo matkalle lähtiessä, voi varata paluulipun Agioreitikes grammes laivayhtiön toimistosta samalla, kun lunastaa menolippunsa. Paluulippu lunastetaan varausnumeroa vastaan Dafnin tulliaseman vieressä olevasta myyntipisteestä, jonka virkailijan kanssa asioidaan seinässä olevan luukun kautta. Paikan löytää helposti, sillä se on lähellä laituria ja sen luokse alkaa kerääntyä ihmisiä hyvissä ajoin ennen laivan lähtöä. Paikan varanneet saavat ensin lippunsa, sitten muut. Kaikki ovat kuitenkin varmaan aina päässeet lähtemään. Athoksen sisältä lippua varattaessa laivatoinmiston puhelinnumero on 23770-21041.

Dafnista lähtee nykyisin myös jopa kahden eri laivayhtiön pikavene Ouranoupolikseen, jonne ne saapuvat lähes puolessa tunnissa, koska ne eivät periaatteessa pysähdy missään. Ensimmäisen laivayhtiön pikavene Sofia lähtee Dafnista klo 09.35 ja 12.00 sekä tarvittaessa myös klo 10.00, toisen yhtiön pikavene Mikra Agia Anna puolestaan klo 11.00 ja klo 14.45, sunnuntaisin vain klo 13.15. Lippu Sofiaan varataan numerosta 23770-21041, Mikra Agia Annaan taas numerosta 6995-105105. Lippu Sofiaan lunastetaan samasta toimistosta Dafnissa kuin isoonkin laivaan, Mikra Agia Annassa se saadaan laivasta. Sofialla mentäessä Dafnissa on oltava 45 minuuttia aikaisemmin. Matti Myöhäisen on hyvä tietää, että viimeinen yhteys Dafnista Ouranoupolikseen on arkisin klo 15.45, lauantaisin 14.45 ja sunnuntaisin 14.30 Agia Anna laivalla.

Erityisesti niille, joiden on mahdollista käydä Pyhällä Vuorella vain harvoin, voi muodostua kiusaukseksi venyttää siellä oloaan aina Suomeen lähtöönsä asti. Vaikka pikavenettä ja taksia käyttämällä periaatteessa voikin ehtiä lentokentälle pian puolen päivän jälkeen, on silti aina turvallisinta viettää Tessalonikissa vähintään viimeinen paluulentoa edeltävä yö, sillä Athoksen ilmat ovat arvoituksellisia ja saattavat joskus estää laivaliikenteen useiksikin päiviä.

Laivalipun lunastuksen jälkeen kaikki lähtijät joutuvat tullitarkastukseen, jossa halutaan varmistua lähinnä siitä, ettei kukaan yritä salakuljettaa Athokselta mitään luostarien kalleuksia. Lain mukaan Pyhältä Vuorelta ei saa viedä ulos mitään esineitä, joiden ikä on yli 50 vuotta. Pikaveneelle menevät tarkastetaan aina ennen muita.

Ouranoupolikseen menevään laivaan voi nousta muualtakin kuin Dafnista. Ne, jotka tulevat sinne Dafnin pohjoispuolisista luostareista, joutuvat tullitarkastukseen laivalla. He saavat ostaa lippunsa laivalta tarvitsematta etukäteisvarausta.

Ouranoupoliksesta Tessalonikiin mentäessä voi jälleen käyttää joko taksia tai bussia. Mikäli päätyy taksiin, kyydistä kannattaa sopia jo menomatalla, niin että taksi on valmiina Ouranoupoliksessa laivan saapuessa. Bussilla matkustavillekin on tarjolla välitön jatkoyhteys Tessalonikiin. Yleensä busseja lähtee laivan saavuttua samanaikaisesti 2, joista toinen menee suoraan Tessalonikiin ilman pysähdyksiä. Taksikyty Tessalonikin keskustaan maksaa noin 160 euroa.

Majoittuminen ja oleskelu Tessalonikissa

Athoksen pyhiinvaellusmatkojen viimeisen, lentomatkaa edeltävän yön luontevin majoittumispaikkakunta Tessaloniki on Kreikan toiseksi suurin kaupunki, joka kasvaa voimakkaasti. Arvioiden mukaan siellä on nykyisin 1,5 tai jopa 2 miljoonaa asukasta. Vaikka Tessaloniki on suurkaupunki, se on kirkollisesti hyvin virkeä ja elinvoimainen. Osaltaan tämä johtuu Athoksen läheisyydestä, sillä Pyhän Vuoren isät käyvät siellä usein asioimassa, ottamassa vastaan synnintunnustuksia ja pitämässä opetuspuheita.

Hyvä vaihtoehto yöpymiseen Tessalonikissa on Park hotel. Se sijaitsee loistavalla paikalla keskellä kaupunkia, niin että kaikki matkailijan kannalta tärkeimmät kohteet ovat vain kävely-
matkan päässä. Hotelli on hinta-laatu suhteessa erinomainen. Se on 3 tähden (C-luokan) hotelli, mutta parempi kuin monet 4 tähden (B-luokan) hotellit. Hotellista kannattaa pyytää hintatarjousta sen johtajalta rva Victoria Mousiadou'lta, joka tässä yhteydessä on pyytänyt mainita Hannu (Ioannis) Pöyhösen nimen hyvän tarjouksen saamiseksi. Ellei Tessalonikissa satu olemaan mitään suurtaapahtumaa, 2 hengen huoneen voi parhaimmillaan saada aamiaisen kanssa noin 70 euron hintaan.

Park hotellin yhteystiedot ovat:

Osoite: Ionos Dragoumi str. 81
Puh. 2310-524 121
Fax: 2310-524 193
E-mail: info@parkhotel.com.gr
[http:// www.parkhotel.com.gr](http://www.parkhotel.com.gr)

Tessalonikissa oltaessa kannattaa käväistä ainakin kaupungin suojeluspyhän, Demetrios Mirhanvuodattajan (k. 304), kirkossa. Se sijaitsee vain noin ½ kilometrin päässä Park hotellista edettäessä hotellin vieressä kulkevaa leveää katuja (odos Agiou Dimitriou) hotellin ulko-ovelta katsottaessa oikealle. Kirkon vasemmalla sivustalla, omassa pienessä kappelissaan, on pyhän Demetrioksen pyhäinjäännökset, joista vuotaa voimakkaasti hyväntuoksuista mirhaa. Kirkon kryptassa on nähtävänä hänen marttyyrikuolemansa paikka.

Toinen kirkollisesti ainutlaatuinen paikka Tessalonikissa on pyhän Gregorios Palamaan kirkko, joka on metropoliittakunnan pääkirkko, katedraali. Siellä, vastaavasti kirkon vasemmalla puolella, omassa kappelissaan, on Tessalonikin arkkipiispansa toimineen pyhän Gregorios Palamaan (k. 1359) pyhäinjäännökset. Ennen Tessalonikin arkkipiispaksi tuloaan pyhä Gregorios Palamas kilvoitteli Pyhällä Vuorella ja puolusti kunnialla ortodoksista uskoa oman aikansa suurissa kirkollisissa kiistoissa. Kirkko on parin kilometrin päässä Park hotellista, lähellä meren rantaa. Yksinkertaisesti sinne varmasti löytää taksilla. Katuosoite on Agias Sofias 6

(Agias Sofias ja Mitropoleos katujen kulma).

Aivan Tessalonikin keskustassa on paljon muitakin merkittäviä ja vanhoja kirkkoja, joissa ajan salliessa kannattaa käydä, kuten Aheiropoiitos ja Agia Sofia. Niiden sijainti löytyy Tessalonikin kartasta, joita yleensä saa hotellin vastaanotosta ilmaiseksi.

Ruokapaikan löytää Tessalonikista helposti, sillä kaupunki on täynnä erilaisia ravintoloita. Mikäli on kovin väsynyt paluumatkasta Athokselta, voi mennä aterioimaan esimerkiksi ravintolaan Grill Restaurant Life, joka on vain korttelin päässä hotelli Parkista, osoitteessa Filippou 1 (Filippoun ja Singroun kulma). Filippou on Ionos Dragoumin ensimmäinen poikkikatu laskeuduttaessa kohti rantaa. Sille saavuttaessa on käännyttävä oikealle. Ravintolasta löytyy myös kala- ja vihannesruokaa.

Tunnelmallisempi ruokapaikka hieman kauempana on “Taverna 1901”, joka sijaitsee Tessalonikin sataman läheisyydessä. Sen löytää helposti laskeutuessa Park Hotellista Ionos Dragoumia merta kohti ja käännyttäessä massiivisen Kreikan pankin (Trapeza Ellados) rakennuksen jälkeen oikealle. Siitä ravintola jo näkyynkin 100 metrin päässä. Tessalonikin suomalaiset koontuvat ravintolassa kerran kuukaudessa, minkä vuoksi siellä on ruokalista myös suomeksi! Ravintola on varsin edullinen ja ruoka hyvää. Ravintolan osoite on Katouni 9 ja yhteystiedot ovat seuraavat:

Puh. 2310-553 141
 Fax: 2310-553 629
 www.taverna1901.gr

Lentopäivän aamuna aikaa jää vielä melko runsaasti ostosten tekoon. Kaupungin torikorttelit sijaitsevat laskeuduttaessa hotellista puolisen kilometriä merta kohti, pääkadun Egnatian toisella puolella. Sieltä löytää mm. Athoksen luostareissa tutuksi tulleita lukumeja ja kaikenlaista muuta. Ortodoksista kirjakauppaa etsivän kannattaa puolestaan mennä “Jumalanäidin Puutarhaan” (Perivoli tis Panagias), joka sijaitsee torin lähellä, Agia Sofia kirkon kupeesta alkavalla kadulla (Prassakaki 9), joskin englanninkielistä ortodoksista kirjallisuutta löytyy paljon enemmän kotimaasta, Pyhän Kosmas Aitolialaisen Veljestön kirjakaupasta Filokaliasta. Muita ostoksia tehdessä kannattaa muistaa, että nykyisin Tessalonikin lentokentän tax-free myymälästä saa monenlaisia perinteisiä kreikkalaisia tuotteita kilpailukykyisin hinnoin. Siellä on myytävänä kahdenlaista athoslaista viiniäkin: Mylopotamos ja Agioritiko, joista edellistä pidetään hyvin laadukkaana, jälkimmäinen puolestaan on hyvin kauniissa pullossa varustettuna Pyhän Panteleimonin luostaria kuvaavalla etiketillä. Molempia löytyy sekä puna- että valkoviininä.

Tessalonikin lentoasemalle kannattaa luonnollisesti matkata taksilla, vaikka sinne liikennöi myös bussi 78, joka lähtee kaupungin rautatieaseman aukiolta (“Sidirodromikos stathmos”). Taksille kannattaa tehdä aikatilauks, koska taksin saaminen “lennosta” voi joskus olla hyvin vaikeaa, erityisesti sateisina päivinä. Parhaiten aikatilauksen teko hoituu hotellin vastaanottovirkailijalta, sillä taksikeskukset ottavat hotellit asiakkaina vakavammin. Taksimatkan hinta hotelli Parkista lentoasemalle on 15 euron paikkeilla. Hintaa ei kannata hämmästellä, vaikka taksimittari näyttää paljon vähempää, sillä kilometrikorvauksen lisäksi asiakasta veloitetaan Kreikassa aikatilauksesta, matkatavaroiden määrästä, mahdollisesta juhlakaudesta ja siitä, että matka alkaa tai päättyy joukkoliikenneasemalle.

Tiedot on koottu vuoden 2006 lopulla, ja niitä on päivitetty viimeksi helmikuussa 2011; kirjoittaja ei vastaa mahdollisesti muuttuneista tai virheellisistä saaduista tiedoista